

Természetesen azokban az esetekben, amikor valaki nem avatkozik közbe annak ellenére, hogy úgy gondolja, kellene, vagy maga is bekapcsolódik a bántalmazásba, sokszor működésbe lépnek az úgynevezett morális önfelmentési folyamatok. A Bandura által leírt **morális önfelmentés** lényege³⁰⁸, hogy amikor a magatartásunk vagy a cselekedet, amelyet éppen megtenni készülünk, nem felel meg az erkölcsi sztenderdjeinknek, akkor hajlamosak vagyunk olyan mechanizmusokat működtetni, amelyek a tett erkölcstelenségét kisebbítik vagy magunk előtt igazolttá teszik, hogy megőrizhessük a magunkról kialakított képet. Tulajdonképpen a morális öncenzúrát, amely akadályozná az erkölcstelen tettet, állítjuk le ezekkel a stratégiákkal.

Az önfelmentés eszközeinek első csoportjába a tettet központba helyező stratégiák állnak, amelyek alapján az nem tűnik olyan kifogásolhatónak. Ide tartozik az erkölcsi igazolás („a nagyobb jóért tettem”, „a cél szentesíti az eszközt”, a palliatív/előnyös összehasonlítás („régén ennél sokkal keményebb dolgokat kellett kibírnia a gyerekeknek”), illetve az eufemisztikus címkézés („csak játszadoztunk”, „kicsit keményebben viccelődtünk”) mechanizmusa.

A második csoportba tartoznak azok az esetek, amikor a saját felelősséget minimalizálja a személy, ez történhet a felelősség áthárítása („más mondta, hogy tegyem meg”) vagy a felelősség megosztása által („mások is csinálták, közösen voltunk benne”).

A harmadik lehetőség, amikor a cselekvés okozta következményeket próbálja valaki figyelmen kívül hagyni vagy minimalizálni („nem látszott rajta semmi”, „nem fájhatott az annyira”, „ő is nevetett”).

Végül negyedikként említhető az a morális önfelmentési módszer, amikor úgy igyekszünk a tett erkölcstelenségét kisebbíteni, hogy az áldozatot hibáztatjuk vagy leértékeljük („ő tehet róla, minek provokált”, „megérdemli, ha ilyen béna”, „ez csak egy féreg”). Ezek a mechanizmusok a bullying folyamatok során nem csupán a gyerekek körében jelenhetnek meg, hanem a felnőttek is indokolhatják így a maguk számára, hogy miért nem tesznek valamit az áldozattá vált gyerek védelmében (erre látunk példákat a krónikus áldozattá válás folyamatának leírásánál). Thornberg szerint, bár a morális önfelmentésre hajlamosító tényezőket egyéenként is lehet vizsgálni, szá-

---

308 BANDURA, A. 1999. Moral Disengagement in the Perpetration of Inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3, 193-209. 194-203. o.